

GLOBAL YÜKSEK ÖĞRETİM PAZARI VE TÜRKİYE

Abdullah KIRAN (*)

Özet

Her yıl yüz binlerce öğrenci yurt dışında eğitimini sürdürmek amacıyla ülkesinden ayrılmaktadır. Bu öğrencilerin en belirgin özelliği az gelişmiş ve kalkınmakta olan ülkelerden, OECD üyesi ülkelere doğru hareket edip bu ülkelerde eğitimlerini tamamlamak arzularıdır. Bugün dünyada sınır ötesi eğitimini sürdüren öğrencilerin %94'ü OECD ülkelerinde kayıtlıdır. Öte yandan OECD üyesi ülkeler arasında da, özellikle Batı Avrupa ülkeleri ve tabii ABD'ye doğru çok ciddi bir öğrenci hareketliliği gözlemlenmektedir. Bu öğrenci akışı globalleşmenin temel dinamiği işlevini de görmektedir. Üstelik bu global hareketlilik ülkelerin milli gelirine büyük bir katkı sağlamaktadır. Bu global pazardan Avustralya gibi bir ülke yılda 18 milyar dolar para kazanırken, Türkiye bu alanda jeo-stratejik konumuna uygun bir varlık gösteremiyor. Bu çalışmada Türkiye'nin global eğitim pazarındaki yeri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Üniversiteler, globalleşme, yurt dışında eğitim

Global Tertiary Education Market and Turkey

Abstract

Each year hundred thousand of students leave their countries in order to continue their education abroad. The majority of these student are coming from less developed and developing countries and intending to complete their education at the OECD members countries. Today, %94 of these students study in OECD countries. Among OECD countries, there is great flux toward the Western Europe and especially to the United States. The universities are main dynamics of globalization. Besides these global flux produce grate contribution to countries national income. From these market Countries such as Australia gains 18 billion US Dollars annually. On the contrary Turkey doesn't show a performance compare to its important geo-strategic location. In this article we try to examine Turkey's place in the global education market.

Key Words: Universities, globalization, studying abroad

*) Doç. Dr. Muş Alparşlan Üniversitesi, Uluslar arası İlişkiler Bölümü.
(e-posta: a.kiran@alparşlan.edu.tr & 29abdullah@gmail.com)

Giriş

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan, Muş Alparslan Üniversitesinin 2010-2011 akademik yılı açılış konuşmasında, Türkiye’deki üniversitelerin de yurt dışından daha çok öğrenci alabilmek için gerekli çalışmaları yapmaları yönünde önerilerde bulundu. Peki gittikçe global bir pazar halini alan yurt dışından yüksek öğrenim öğrencisi alma açısından Türkiye’nin durumu nedir? 1991 yılında bütün dünyada 68 milyon öğrenci yurt dışında bir yüksek öğrenim kurumuna kayıt yaparken, 2004 yılında 132 milyon öğrenci kayıt yapmıştır. 1991- 2004 yılları arasında yurt dışında yüksek öğrenim kurumlarında kayıt yapan öğrenci sayısındaki artış yıllık ortalama olarak %5.1 oranında olmuştur(OECD, 2008). Son 20 yılda OECD ülkelerindeki kayıtlı yabancı öğrenci sayısı iki katına çıkarak, 1,6 milyona ulaşırken, OECD üyesi bir ülke olarak Türkiye’nin durumu nedir (OECD Observer 2004)? Türkiye, jeostratejik konumu itibarıyla bu pazarda etkin bir aktör olabilir mi? Dünyaya en çok öğrenci ihraç eden Asya ülkeleri bir yana, Türkiye ortak coğrafi bir sınıra sahip olduğu komşu ülkelere öğrenci alabiliyor mu? Daha da önemlisi bu stratejik pazarın yeterince farkında mı?

Global Yüksek Öğretim Pazarında Dünyada Durum

Yabancı öğrenciler, uyuğu oldukları ülkelerin ulusal sınırlarını aşmış başka ülkelere eğitim ve öğretimlerini sürdüren öğrencilerdir. Bu öğrencilerin en belirgin özelliği az gelişmiş ve kalkınmakta olan ülkelere, OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) üyesi ülkelere doğru hareket edip bu ülkelere eğitimlerini tamamlamak arzularıdır. Bugün dünyada sınır ötesi eğitimini sürdüren öğrencilerin %94’ü OECD ülkelerinde kayıtlıdır. Öte yandan OECD üyesi ülkeler arasında da, özellikle Batı Avrupa ülkeleri ve tabii ABD’ye doğru çok ciddi bir öğrenci hareketliliği gözlemlenmektedir. Yurt dışı öğreniminde özellikle İngilizce konuşulan ülkelerin tercih edildiği gözlenmektedir. Bunda İngilizcenin gittikçe dünyada *Lingua Franca* bir dil duruma gelmesi önemli bir etmendir. İngilizce konuşulan ülkeler sınır- ötesi öğrenci akışında %55’lik bir paya sahip iken, bu öğrencilerin %73’ünü Asya ülkelerinde sağlamaktadırlar. 1990 yılında OECD ülkelerinde eğitim alan öğrenci sayısı 1.01 milyon iken 2001 yılında bu sayı 1.58 milyona çıkmıştır. Aynı şekilde 2001 yılında OECD ülkelerindeki kayıtlı yabancı öğrenci sayısı, bu ülkelerdeki toplam kayıtlı öğrencilerin %5.3’ünü oluşturmaktaydı. Ancak kayıtlardaki dağılım ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Yabancı öğrencilerin ülkedeki tüm kayıtlı öğrencilere oranı İsviçre’de %17, Avustralya’da %13.9, İngiltere’de %10.9 iken ABD’de %3.5 tür(OECD 2004a). 2001 yılında yurt dışında eğitim gören öğrencilerin %30’ü ABD, %14’ü İngiltere, %13’ü Almanya %9’ü Fransa, %7’si Avustralya ve %4’ü Japonya’da kayıtlı idi (OECD observer 2004).

Tablo 1. Yüksek öğretimin temel ihracatçı ve ithalatçıları, 2001

OECD İhracatçı ülkeler	Uluslararası Öğrenciler		OECD'den ithal eden ülkeler	Uluslararası Öğrenciler	
	Sayı	Bütün öğrencilere oranı		Sayı	Bütün öğrencilere oranı
ABD	475,169	%3.5	Çin	124,000	%1.0
İngiltere	225,722	%10.9	Kore	70,523	%2.3
Almanya	199,132	%9.6	Hindistan	61,179	%0.7
Fransa	147,402	%7.3	Yunanistan	55,074	%11.4
Avustralya	110,789	%13.9	Japonya	55,041	%1.4
Japonya	63,637	%1.6	Almanya	54,489	%2.6
Kanada	40,667	%4.6	Fransa	47,587	%2.0
İspanya	39,944	%2.2	Türkiye	44,204	%2.6
Belçika	38,150	%10.6	Fas	43,063	n.a.
Avusturya	31,682	%12.0	İtalya	41,485	%2.3

Kaynak: OECD (2004a) *Internationalisation and trade in higher education*. Paris: OECD.

Üniversiteler ve Globalleşme

Eğer globalleşmeyi dünya çapındaki etkileşim ve iç içe geçişin hızla derinleşmesi ve genişlemesi anlamında ele alırsak, yabancı ülkelerdeki eğitimin gerek kültürel, gerek eğitsel ve gerekse ekonomik anlamda globalleşmenin temel dinamiklerinden biri olduğunu kabullenmek durumundayız. Jane Knight, eğitimin uluslararasılaşmasını globalleşme ile şöyle ilişkilendirmektedir: “Globalleşme fikirler, değerler, insanlar, bilgi, ekonomi ve teknolojinin sınırlar ötesine akışıdır. Globalleşme her ülkeyi kendi tarihi, kültürü, gelenekleri ve öncelikleri doğrultusunda ayrı ayrı etkilemektedir. Yüksek öğrenimin globalleşmesi, ulusun teklifine saygı temelinde, bir ülkenin globalleşmenin etkilerine verdiği cevaplardan biridir” (Knight, 1999:14). ABD, İngiltere, Almanya, Fransa, Avustralya ve Japonya yüksek öğretimdeki en önemli ihracatçı ülkeler olarak görünmektedir. Amerika, özellikle Asya’dan gelen öğrenciler için en çok tercih edilen ülke konumundadır. Çin, Kore, Hindistan, Yunanistan, Japonya ve Almanya yurtdışı eğitimde en büyük ithalatçı ülkelerdir. Çin her yıl ortalama 77 bin öğrenciyi yurt dışında eğitim almak üzere göndermektedir. Örneğin ABD’de eğitim gören öğrencilerin %69.7’si kendi kendileri ve aileleri tarafından finanse edilirken, %23.4’ü Amerikan kolej ve üniversiteleri tarafından desteklenmektedir. İngiltere, Avusturya ve Yeni Zelanda’da yabancı öğrenciler gerekli harçların tamamını ödemek durumunda olduklarından dolayı sınır ötesi eğitim bu ülkeler için çok karlı bir iş niteliğindedir. Avustralya’da yabancı öğrenci eğitimi turizm ve ulaşımdan sonra, üçüncü büyük hizmet ihracatını oluşturmaktadır. Yabancı öğrenciler tüm öğrencilerin %22’sini teşkil edip üniversite gelirlerinin %15’ini sağlarlar(Altbach, 2004:3-25).

Üniversiteler global çevrenin şekillenmesinde kampus sınırlarını aşan, ulusal sınırların ötesinde bir etkiye sahiptirler. Batı dünyasında 1520'lerden kurulan 85 kurum arasında yer alan 70 üniversite halen varlığını sürdürmektedir. Roma Katolik Kilisesi, İngiltere Parlamentosu ve İsviçre'deki birkaç kanton da bu kurumlar arasında yer alırdı. Diğerleriyle karşılaştırıldığında belki de en az değişikliğe uğrayan üniversitelerdir (Kerr, 2001:115). Ancak üniversiteler başlangıçtan beri global özellik taşımaktaydılar. Avrupa'daki ilk üniversitelerde ortak dilin Latince olmasının yanı sıra, bu üniversitelerdeki profesör ve öğrenciler de farklı ülkelerden gelmekteydiler. Kahire'deki Al- Ahzar Üniversitesi hariç, dünyadaki bütün üniversiteler aynı tarihsel kökenlerden, diğer bir deyimle Ortaçağ'da Avrupa'da kurulan üniversitelerden ve özellikle Sorbon'dan etkilenmişlerdir. Daha önce Avrupalı ülkelerin sömürgeleri olanlar da Avrupa tarzı üniversiteler geliştirdiler. Avrupa sömürgesi olmamış Japonya, Türkiye, Taylan ve Etiyopya gibi ülkelerde Avrupa modeli üniversiteler benimsemişlerdir (Altbach, 2004:3-25).

Aslında globalleşme bir boyutuyla da eğitimin uluslar arasılaşmasıdır. İndiana üniversitesi akademisyenlerinden Prof. Dr. Curtis J. Bonk, **World is Open** adlı eserinde Yüksek Öğretimdeki globalleşmeyi şöyle dile getirmektedir :”Dünyanın kapıları açık, artık herkes istediği zamanda, istediği yerde, istediği kişiden öğrenebilir” (Curtis,2009:7) Öte yandan eğitimin uluslar arasılaşmasının tarihsel bir boyutu da var. Daha sömürgecilik döneminde metropollerdeki üniversiteler ya kendilerine bağlı şube (dal) kuruluşlar geliştirdiler ya da sömürgeye yeni kurulan okullara destek verdiler. İngilizler Asya ve Afrika'da, Hollandalılar Endonezya'da, Fransızlar da Afrika ve Asya'da bu tür okullar kurdular. Roma Katolik Üniversiteleri Latin Amerika ve Filipinlerde yeni kurumlar oluşturdular. Cizvitlerin dini düzeni esas alarak kurmuş oldukları okullar ve 19. yüzyılda Amerikalı Protestan misyonerlerin ABD modelini esas alarak Lübnan, Mısır ve Türkiye'de kurdukları üniversiteler, yüksek öğretim uluslar arasılaşmasında ilk örnekleri teşkil ederler. Zaten Beyrut Amerikan Üniversitesi gibi kurumların metropollerle her zaman irtibatı vardı.

Yurtdışı Eğitiminde Tercih Unsuru

Kuşkusuz öğrencilerin yabancı bir ülkede eğitim almalarını etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bunlar yaşama giderleri, seyahat masrafları, öğrenci güvenliği, dil, eğitimin kalitesi, mezun olma fırsatı ve göç potansiyeli olarak sıralanabilir. Öğrencilerin tercih ve seçimleri üzerine yapılan araştırmalarda, sınır ötesi eğitimde, Harvard, Stanford ve Oxford gibi elit üniversitelerden ziyade, öğrencilerin daha çok ulusal “markaya” önem verdikleri, ulusal markayı kurumsal markanın üzerinde gördükleri saptanmıştır (Marginson and Sawir, 2005:281-310), Eğitim yapılacak yerin belirlenmesinde ülke %54, ders %18, kurum %17 oranında tercih sebebi iken, şehir %10 oranında tercih nedeni olarak görülmektedir (OECD, 2004a: 266).

Yurt dışında eğitim tercihinde önemli bir kriter de kurumun “araştırma” kimliğidir. Merkez ve çevre ilişkisi esas alındığında, dünyada başlıca akademik merkezlerin, Kuzeyde, özellikle İngilizce konuşulan ülkelerde yoğunlaştıklarını görmekteyiz. Prestijli üniversitelerin araştırma boyutuna özel bir anlam yükledikleri görülmektedir. Araştırma ve doktora öğrenimi yüksek öğretimin en çok globalize olmuş aktiviteleri arasında yer

alır(Marginson and Wende, 2006:27). Dünyada araştırma kimlikleriyle ön plana çıkıp klas olarak kabul edilen üniversitelere Japonya ve Avrupa'nın küçük ülkelerinde de karşılaşırız. Özellikle son yıllarda Çin, Güney Kore ve Singapur'daki bazı araştırma kurumları dünya çapında ön plana çıkmaktadırlar. Ancak ülkeler bazında konuyu ele aldığımızda, 21. yüzyılda dünyadaki akademik sitemin merkezini ABD, İngiltere, Almanya, Fransa ve bir dereceye kadar Kanada ve Avustralya oluşturmaktadır. Örneğin Amerika'da, her 3200 yüksek öğretim kurumundan sadece 100 tanesi araştırma üniversitesi olarak kabul edilmektedir. Zaten hükümet tarafından tahsis edilen araştırma fonlarının %80 de bu kurumlara gitmektedir(Altbach, 2004:3-25).

Tablo 2. Global Süper Lig: Dünyanın Önde Gelen Üniversiteleri

Shanghai Jiao Tong araştırma üniversitesi değerlendirmesi, 2006				The Times Yüksek Üniversite Değerlendirmesi, 2005			
	Üniversite	Puan	Ülke		Üniversite	Puan	Ülke
1	Harvard Ün.	100.0	ABD	1	Harvard Ün.	100.0	ABD
2	Chambridge Ün.	72.6	İNG.	2	Massachusetts TE	86.9	ABD
3	Stanford Ün.	72.5	ABD	3	Cambridge Ün.	85.8	İNG
4	California Ün., Berkeley	72.1	ABD	4	Oxford Ün.	83.9	İNG.
5	Massachusetts TE	69.7	ABD	5	Stanford Ün.	83.4	ABD
6	California TE(Caltech)	66.0	ABD	6	California Ün. Berkeley	80.6	ABD
7	Columbia Ün.	61.8	ABD	7	Yale Ün.	72.7	ABD
8	Princeton Ün.	58.6	ABD	8	California TE (Caltech)	71.5	ABD
9	Chicago Ün.	58.6	ABD	9	Princeton Ün.	64.8	ABD
10	Oxford Ün.	57.6	İNG.	10	Ecole Polytechnique	61.5	FRN.
11	Yale Ün.	55.9	ABD	11	Duke Ün.	59.1	ABD
12	Comell Ün.	54.1	ABD	11	London S.Of Economics	59.1	İNG
13	California San, Diego	50.5	ABD	13	Imperial College London	59.1	İNG
14	California Ün. San, Los Angeles	50.4	ABD	14	Cornell Ün.	58.1	ABD
15	Pennsylvania Ün.	50.1	ABD	15	Beijing Ün.	56.3	ÇİN
16	Wisconsin Ün. Madison	48.8	ABD	16	Tokyo Ün.	55.1	JAP.
17	Washington Ün. (Seattle)	48.5	ABD	17	Calif. Ün., San Francisco	54.9	ABD
18	Calif. Ün., San Francisco	47.7	ABD	17	Chicago Ün.	54.9	ABD
19	Tokyo Ün.	46.7	JAP	19	Melbourne Ün.	54.9	AVST.
20	John Hopkins Ün.	46.6	ABD	20	Columbia Ün.	53.9	ABD

TE: Teknoloji Enstitüsü Kaynak: SJTUIHE (2006)

Kaynak: Times Higher (2006)

Gerek yurt dışı eğitimde ve gerekse de Yüksek Öğretimde eğitim dili olarak İngilizce ön plana çıkmaktadır. İngilizce sadece ABD, İngiltere, Yeni Zelanda, Kanada ve Avustralya gibi dünyada en çok yabancı öğrencilerin kayıtlı olduğu ülkelerde değil, Singapur, Etiyopya, Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Sri Lanka gibi ülkelerde de eğitim dili olarak kullanılmaktadır. Diğer bir çok ülke, yabancı öğrencilerin ilgisini çekmek ve yüksek öğretimde tercih edilebilmek amacıyla sürekli olarak İngilizce eğitim veren kurumların sayısını artırmaktadır. Azerbaycan'dan Bulgaristan'a, Kırgızistan'dan Malezya'ya kadar pek çok ülke İngilizce eğitim veren üniversiteler açmaktadırlar. AB'nin bir çok ülkesi farklı ülkelerden gelen öğrencilerin Avrupa'da eğitim görmelerini sağlamak amacıyla İngilizce eğitim veren kurumlar hayata geçirmektedir. Gittikçe İngilizce eğitim veren lisans programlarının artış gösterdiği Hollanda gibi bir AB ülkesinde bile, Yüksek Öğretimde Felemenkçe yerine tamamen İngilizce eğitim yapılması konusu gündeme gelebiliyor. İngilizce Yüksek Öğretimde, uluslararası eğitim dili olma anlamında Almanca, Fransızca ve İspanyolca gibi dillerin yerini de alıyor. Elbette bu dillerin Yüksek Öğretimde kaybolma gibi bir tehlikeleri yok, ancak gittikçe alanları daralıyor. Özellikle akademik eğitimde İngilizce her geçen gün daha baskın bir konuma geliyor(Altbach, 2004:3-25).

Tablo 3. Dünya Çapında 100 milyondan fazla kişinin konuştuğu diller

Dil / Dil Grupları	Konuşan Kişi (milyon)
İngilizce	1000
Putonghua(Mandarin) Çin	1000
Hindu/ Urdu	900
İspanyolca/Portekizce	450/200
Rusça	320
Arapça	250
Bengali	250
Malay-Endonezya	160
Japonca	130
Fransızca	125
Almanca	125

Kaynak: Linguasphere Observatory (2006)

21. yüzyılda bilgi ekonomisinin merkezileşmesi, yüksek öğrenimin hem içerde hem de dışarıda beklenmedik bir önem kazanmasına sebep oldu. Dünya ticaret örgütü bile Yüksek Öğrenime vurgu yapmaktadır. Bu arada bilgi teknolojileri esas alınarak geliştiren Uzaktan Eğitim (Distance Education) de uluslar arası eğitimde gittikçe genişleyen bir alan olmuştur. Peter Scott globalleşmenin Uzaktan Eğitim ile sağladığı imkanı şöyle dile getirmektedir: “Dünya global bir köye dönüşürken kimi ‘uluslar arası’ öğrenciler

evlerinden ayrılmadan dünyanın öbür ucundaki üniversitelerden ders alabileceklerdir” (Scott, 1998:118).

Aslında Uzaktan Eğitim çok da yeni bir fenomen değil. Örneğin Güney Afrika Üniversitesi onlarca yıldan beri temsilcilikleri aracılığıyla akademik dereceler sunmaktadır. İngiltere’deki Açık Üniversite de uzaktan eğitim metotlarını kombine ederek yüksek oranda kabul gören programlarını uygulamaya koyabilmektedir. Apollo Group bünyesinde faaliyet gösterip 26 ülkede kampusları olan Phoenix Üniversitesi, Uzaktan Eğitimde global bir kuruma dönüşmüştür. Online kayıt ile 40 ‘tan fazla ülkeden öğrenci bu üniversitede eğitimini sürdürmektedir (Spring, 2009: 98) . Uzaktan Eğitim konusunda son yıllarda Türkiye’de, özellikle yurt içi eğitimde çok ciddi bir başarı sergilemektedir. Türkiye’de uzaktan eğitim yapan Anadolu Üniversitesi’nde 750 000 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır¹. Ancak özellikle Bilgi Teknolojileri uzaktan eğitimde inanılmaz kolaylıklar ve muhteşem yenilikler sunmaktadır. Dünyada uzaktan eğitim sağlayan en büyük 10 eğitim kurumundan 7’si kalkınmakta olan ülkelerde kurulmuş olup, hepsi de programlarının bir kısmının hayata geçirilmesinde Bilgi Teknolojilerinden yararlanmaktadırlar. Öyle ki, artık bazı üniversiteler kimi sertifika programlarını internet üzerinde sunmaktadır.

Bugün artık dünyada bir yüksek öğrenim pazarı oluşmuştur. Global eğitimin alt yapısının nasıl olması gerektiği konusunda hükümetler, hükümet dışı kuruluşlar, uluslar arası örgütler ve çok uluslu şirketler bir araya gelerek düşünce alışverişinde bulunmaktadırlar(Spring 2009:1) Nerdeyse bütün hükümetler dünya çapındaki bu pazar için kıyasıya bir rekabet içindedirler. Yüksek Öğretim’de serbest bir bölge oluşturmuş olan Dubai, dünyada ilk kabul edilen Uluslar arası Dubai Akademik Şehrinde, ABD, İngiltere, Avustralya, Hindistan, Pakistan, İran, Rusya, Belçika ve Fransa gibi farklı ülkelerden 30 uluslararası üniversiteye ev sahipliği yapmaktadır (Capolbo, 42). Bu anlamıyla giderek Yüksek Öğrenim alanındaki rekabet yaşamasal bir olgu halini almaktadır. Öğrenciler en iyi üniversitelere girmek için yarışırken, üniversiteler de daha iyi ve seçkin öğrencileri elde etmek için yarışmaktadırlar. Kısacası sadece gençler iyi bir sosyal statü için yarışmıyor, aynı şekilde üniversite gibi kurumlar da daha iyi bir sosyal statü elde etme gayretindedirler. 21. yüzyılın iş gücünü oluşturmak 21. yüzyıla bağdaşır bir eğitimden geçiyor (Silva, 2008).

Türkiye’nin Durumu

2007-2008 öğretim yılı verileri esas alındığında Türkiye’de toplam 16 bin 829 yabancı öğrenci yükseköğretim eğitimi alıyor. Daha birkaç yıl önce bağımsızlığını kazanan komşumuz Azerbaycan’da bile 7000’de fazla yabancı öğrenci var (News Az: 2009). Ancak Türkiye’de öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin büyük çoğunluğu akraba sayılan Türki Cumhuriyetlerinden gelen burslu öğrenciler oluşturuyor. Buna karşılık Türkiye’den on binlerce öğrenci yurtdışındaki üniversitelerde eğitimini sürdürüyor. Kısacası Türkiye’den her yıl 40 000’den fazla öğrenci yurt dışında eğitim almak üzere gidiyor. Avrupa Birliği

1) 2006 yılında Türkiye’de Yüksek Öğrenim yapan 1.9 milyon öğrenciden 334 000’i iki yıllık Meslek Yüksek Okullarında, 766 000’ni dört yıllık programlarda, 82 000’ni mastır programlarında, 24 000’ni doktora programlarında kayıtlı idi. Bkz. A Global Guide to Management Education, s.254

ile tam üyelik müzakereleri sürdürüp, jeostratejik olarak dünyanın en avantajlı ülkeleri arasında yer alan Türkiye'nin global öğrenci pazarında yer almaması ve bu alanda stratejik bir politikaya sahip olmaması çok ciddi bir eksikliklerdir. Bu global pazardan Avustralya gibi bir ülke yılda 18 milyar dolar para kazanırken, neden Türkiye bu alanda bir varlık gösteremiyor? Eğer bu konuda bir altyapı eksikliği varsa, Dünya Bankası gibi kuruluşlardan kredi sağlanabilir. Örneğin 1990 ve 2009 yılları arasında Dünya Bankası 106 farklı ülkedeki 337 eğitim projesi için 7.64 milyar dolar borç verdi. Bu on yıllık sürede bankanın yüksek öğrenim için yıllık ortalama 315 milyon dolar borç verdiği görülmektedir. Latin Amerika ve Karayip Bölgesi bankanın kredi olarak sağladığı paranın %39'unu alırken, Türkiye'nin de içinde yer aldığı Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesi sadece %5'ni alabilmiştir(<http://web.worldbank.org>).

Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere, Türkiye bilimsel makale yazımı konusunda, son yıllarda dünya çapında en hızlı ilerleme sağlayan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu da "akademik karnemizin" gittikçe iyiye doğru gittiğini göstermektedir. Türkiye bu birikim ve başarısını, Yüksek Öğretimde yabancı öğrencilerin tercihlerini etkileyecek bir politikaya dönüştürebilmelidir.

Tablo 4. 1988 ve 2001 yılları arasında bilimsel makale sayısında keskin artış olan ülkeler

	1988	2001	1988- 2001 ar. değ.
Kore	771	11,037	1431.5
Türkiye	507	4098	808.3
Singapur	410	2603	634.9
Portekiz	429	2142	499.3
Çin	4619	20,978	454.2
Brezilya	1766	7205	408.0
Meksika	884	3209	363.0

Kaynak: NSF (2006)

Türkiye global yüksek öğrenim pazarında söz sahibi olabilmek için, bu alanda başarı gösteren ülkelerin deneyiminden yararlanmalı ve OECD'nin önerilerini de dikkate almalıdır. OECD Yüksek Öğrenimin sevk ve idare edilmesi konusunda ilgili ülkelere şu önerilerde bulunmaktadır:

Yüksek öğrenim için uyumlu stratejik bir vizyon oluşturmak.

Yüksek öğrenimin stratejik amaçlarını ortaya koyabilen geniş bir danışma organı oluşturmak.

Yüksek öğrenimi sevk ve idare edebilecek sağlam kurumlar oluşturmak.

Kurumsal otonomi ve kamu sorumluluğu konusunda sağlam bir denge oluşturacak yönlendirici vasıtalar meydana getirmek.

Öğrencilerin seçimini kalite ve verimliliği artıracak şekilde yönlendirmek.

Yüksek öğrenimdeki uyum sistemini alabildiğince çeşitlendirmek.

Yüksek öğrenim kurumları arasındaki çeşitlendirmeyi genişletip daha esnek hale getirmenin yararlarını kavramak.

Yüksek öğrenim sistemindeki parçalanmadan kaçınmak.

Yüksek öğrenimin sisteminin yaşam boyu öğrenmeye etkin bir katkısının olup olmadığını gözlemek.

Yüksek öğrenimin farklı alanları arasında sağlam bir bağ oluşturmak.

Kurumların civardaki bölgeler ve topluluklarla ilişkilerini geliştirmek

Kurumların sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirmesinde yardımcı olacak ulusal politikalar geliştirmek.

Yüksek öğrenim politikaları konusunda konsensüs sağlamak.

Yüksek öğreniminin amaçlarına hizmet edecek şekilde hükümet ile geniş bir danışma ağı oluşturmak.

Yüksek öğrenim konusunda diğer hükümetlerle işbirliği halinde olmak (OECD, 2008)

1978 yılında yurt dışında okuyan İranlı öğrenci sayısı 80 bin idi (Spilimbergo, 2007:8). Sadece sınır komşularımızın her yıl yurtdışına gönderdiği öğrenci sayısı on binler ile ifade edilmektedir. Sınır kapılarındaki bürokratik işlemlerin azaltılması(örneğin gevşek sınır politikası izlemek) ve komşularla geliştirilecek iyi ilişkiler neticesinde, Türkiye çok da uzak olmayan orta bir vadede yükseköğrenim için önemli bir üs haline gelebilir. Düşünün, Mardin, Muş, Hakkari, Van, Kars, Ağrı, Edirne gibi illerimizde yer alan üniversitelerde binlerce yabancı öğrencinin öğrenim görmesi! Ve bu öğrencilerin ekonomik ve sosyal yapıya katkıları; halklar ve kültürler arasındaki etkileşim, gerçek anlamda bir globalleşme. Ancak Türkiye'nin bu alanda varlık gösterebilmesi meseleyi kurumsal düzeyde ele almasıyla ilgilidir. Gerekli hukuksal düzenlemelerin yapılması ve alt yapının hazırlanması yanı sıra, başta YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı olmak üzere diğer ilgili kurumlar da meseleye eğilmelidir.

Kaynakça

- A Global Guide to Management Education (2006). Global Foundation for Management Education, gfm
- Altbach, Philip, G. (2004). "Globalisation and the University: Myths and Realities in an Unequal World" Tertiary Education and Management, Volume 10, No:1, s.3-25.
- Bonk, Curtis J. (2009). The World is Open (San Francisco: Jossey-Bass, 2009).
- Capalbo, Rossanna, Global Education Brief, The Levin Institute, The State University of New York, http://www.globalization101.org/issue_main/Global_Education

- Knight, Jane (1999) “Internationalisation of higher education” in *Quality and Internationalisation of Higher Education*, edited by: Hans de Wit & Jane Knight, OECD, Paris.
- Kerr, Clark (2001). *The Uses of the University*. Cambridge: Harvard University Press
- Linguasphere Observatory (2006) *Linguasphere Table of the World’s Major Spoken Languages 1999-2000*. Bkz: <http://www.linguasphere.org/language.html>
- Marginson, Simon and Wende, Marijk van der, *Globalisation and Higher Education (draft #2b, 12 September 2006, prepared for OECD)*.
- Marginson, S. and Sawir, E. (2005). *Interrogating global flows in higher education. Globalization, Societies and Education*, 3(3), s. 281-310.
- “Number of foreign students grows in Azerbaijan” (2009). *News Az*, 26 November 2009.
- <http://web.worldbank.org/external/projects/>
- Organization for Economic Cooperation and Development, OECD (2004a). *Internationalization and Trade in Higher Education: Opportunities and challenges*. OECD, Paris.
- Organization for Economic Cooperation and Development OECD (April 2008). *Tertiary Education for the Knowledge, Society Thematic Review of Tertiary Education: Synthesis Report, Overview* Organization for Economic Cooperation and Development, OECD (2004) *Observer*, August Bkz:<http://www.oecd.org/dataoecd/33/60/33734276.pdf>
- Silva, Elena (2008). “Measuring Skills for the 21st century” (Washington DC:Education Sector, 2008), *Education Sector, Web*, 20 Jul 2009.
- Spilimbergo, Antonio (2007). *Democracy and Foreign Education*, IMF Working Paper, March Spring, Joel(2009), *Globalization and Education: An Introduction* (New York: Routledge, 2009).
- Scott, P. (1998). *Massification, Internationalization, and Globalization*. In P. Scott, *The Globalization of Higher Education* (pp. 108-129). Buckingham, UK: Open University Press.